

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА КУЛЬТУРА» В КНУТД

Підготовка сучасного фахівця в вищих навчальних закладах (ВНЗ) України має дві основні складові: професійну та гуманітарно-світоглядну. Перша з них реалізується в ході професійної та практично-технічної підготовки студентів; друга – під час вивчення гуманітарних дисциплін. Останні мають значний вплив на формування світогляду студентів, надають їм розуміння основ еволюції суспільства та забезпечують розвиток навичок безперервного духовного самовдосконалення.

В сучасній науково-методичній літературі під поняттям інноваційні педагогічні технології розуміють цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження у практику новаторських методів, прийомів, засобів, що охоплюють цілісний навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів.

Проблеми реформування системи освіти в Україні та впровадження інновацій в освітній процес досліджували В. Андрущенко, В. Антошкіна, В. Бикова, С. Гончаренко, І. Дичківська, І. Каленюк, О. Левченко, О. Пометун, Р. Солоц та ін. Проблеми інноваційних технологій та методів навчання присвятили свої роботи А. Алексюк, Р. Гуревич, А. Павленко, С. Штещенко, І. Богданова та ін.

Методологічні аспекти вивчення гуманітарних дисциплін та гуманітаризації вищої освіти проаналізовано в багатьох працях українських науковців. Формування духовних цінностей у вищих навчальних закладах розглянула А. Ярошенко. Напрями ефективної гуманітаризації майбутніх інженерів теоретично обґрунтувала А. Кочубей. Педагогічні умови розвитку духовних цінностей особистості запропонувала О. Плавуцька. Формування загальнокультурної компетенції розглянула І. Ковалінська. У дослідженнях О. Вознюк виявлено методологічні, соціологічні, психологічні, загальнопедагогічні, дидактичні та методичні передумови систематизації гуманітарних знань у технічних університетах. С. Король вдосконалила методичні аспекти професійної спрямованості гуманітарної підготовки студентів. Ж. Свиренко розкрила світоглядні можливості предметів гуманітарного циклу щодо виховання гуманізму в студентів. Методичну систему навчання суспільнознавчих дисциплін студентів технічних університетів дослідив В. Ципко.

Переважає більшість сучасних вітчизняних вчених переконані в тому, що гуманітарні науки

повинні надавати знання, які допоможуть соціалізуватися майбутньому фахівцю в трудовому колективі та в суспільстві. На думку українських дослідників, гуманітарна підготовка у ВНЗ повинна сприяти формуванню інтелектуального, гуманного та креативного фахівця.

Науковці акцентують увагу на таких характерних досягненнях та методологічних проблемах гуманітарної підготовки в ВНЗ України. В університетах та академіях нашої держави студенти продовжують вивчати ряд гуманітарних дисциплін. Однак, загальна кількість навчальних годин, які виділяють ВНЗ на їхнє вивчення є, як правило, недостатньою. Це часто призводить до фрагментарності гуманітарних знань, які отримують студенти.

Вдосконаленню гуманітарної підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ України заважає також й відсутність інтеграції між гуманітарними та технічними знаннями, які отримують студенти. Саме тому переважна більшість науковців акцентують увагу на тому, що викладання гуманітарних дисциплін повинно бути професійно спрямованим.

Важливим недоліком викладання гуманітарних дисциплін у ВНЗ науковці вважають відсутність їхньої цілісності. Часто вони мають форму окремих курсів, які мало чим взаємопов'язані між собою. Подолати названий недолік можна було б за умови існування чіткої системи та відпрацьованого механізму гуманітарної підготовки. Значна частина вітчизняних вчених переконана в тому, що загальногуманітарної освіти як системного інструменту в наших ВНЗ не існує.

До інноваційних методів навчання прийнято відносити методи активного навчання. Значний педагогічний досвід та власні дослідження дозволяють нам стверджувати, що значний вплив на засвоєння студентами навчального матеріалу мають нестандартні заняття. Саме вони викликають інтерес у студентської молоді, сприяють інтелектуальному розвитку та сприяють моральному вихованню. Вони також стимулюють розвиток пізнавальної самостійності та творчої активності студентів. Проблема визначення тих інтерактивних методів, які доцільно використовувати в традиційній лекційно-семінарській формі навчання студентів у вищій школі на різних видах лекцій та семінарських занять. Під час вивчення курсу «Українська та

зарубіжна культура» на лекціях ми використовуємо такі методичні засоби інтерактивних технологій, які дають змогу проводити наступні види лекційних занять.

Зокрема, під час вивчення другої теми курсу «Культура первісного суспільства. Виникнення мистецтва як унікального механізму культурної еволюції» використовуємо лекції-бесіди (діалог з аудиторією). Лекції-бесіди є найбільш поширеною і простою формою активного залучення студентів до навчального процесу за допомогою постановки запитань, що носять не контролюючий, а інформаційний характер, тобто спрямовуються на визначення рівня поінформованості студентів з матеріалом лекції, готовності до сприйняття нового матеріалу, актуалізації знань, необхідних для його розуміння.

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів на початку лекції-бесіди використовують такі інтерактивні методи, як інтелектуальна розминка у формі обміну думками, експрес-опитування, сократична бесіда, що дає змогу виявити певні прогалини у знаннях студентів. За допомогою даних методів лектор розглядає проблему господарської діяльності первісних людей.

На даній лекції викладач використовує й інший метод «Логічний ланцюжок». У ході діалогу студенти виявляють своє розуміння певних понять, розширюють його у процесі отримання нової наукової інформації на лекції, встановлюють логічні взаємозв'язки між новими і усталеними поняттями та з'ясовують свій рівень засвоєння нового матеріалу. За допомогою даного методу розглядається проблема «Виникнення мистецтва». Зокрема, даний метод допомагає розглянути виникнення та розвиток мегалітичних споруд первісного суспільства: дольменів та кромлехів.

Під час підготовки до вивчення теми 7 «Доба бароко. Культура доби Просвітництва» викладач готує студентів до проблемної-лекції. Значну увагу лектор зосереджує на таких проблемах: «Українське козацьке бароко».

Актуальність використання проблемних лекцій ґрунтується на тому, що основними умовами успішного навчання є проблемність навчального матеріалу, активність студента, зв'язок навчання з життям. У проблемній лекції, зважаючи на високий рівень підготовленості студентів, використовуються проблемні запитання, тому такі лекції часто наближають студентів до дослідницької діяльності. Проблемність лекції досягається послідовним створенням проблемної ситуації певної трудності, яку студенти не в змозі подолати за допомогою наявних знань, а тому мотивується посилена навчально-пізнавальна активність і діяльність у напрямку отримання нових знань, що вивчаються на лекції і становлять інтерес для майбутньої професійної діяльності.

Методичними особливостями проблемної лекції є проблемний виклад матеріалу, евристична бесіда, проблемні демонстрації, мисленнєвий

проблемний експеримент, проблемні завдання та їх вирішення тощо.

Під вивчення теми «Українська та зарубіжна культура XIX ст.» лектор використовує метод «Лекція із заздалегідь запланованими помилками». Дана лекція передбачає закладання в її зміст певної кількості помилок змістового, методичного і поведінкового характеру. Завдання студентів полягає в тому, щоб під час лекції виявити ці помилки, занотувати їх і оголосити в кінці заняття. Такі лекції носять емоційний характер, сприяють створенню атмосфери довірливості та співробітництва викладача і студентів, значно підвищують інтерес останніх до дисципліни, яка вивчається.

Другою складовою лекційно-семінарської форми навчання у вищій школі є семінари (від лат. *seminarium* – розсадник), які спочатку були формою обговорення наукових проблем ученими певної галузі знань. У давньогрецьких та римських школах їх сутність полягала в поєднанні диспутів, повідомлень учнів, коментарів та висновків викладачів, що допомагало відпрацьовувати вміння доводити і переконувати.

Основна мета семінарських занять у вищій школі – це активізація студентів до самостійного набуття знань, умінь і навичок, оволодіння методами аналізу явищ і проблем, формування навичок самоосвіти студентів, сприяння поглибленому засвоєнню майбутніми фахівцями найбільш складних питань навчального курсу, спонукання студентів до колективного творчого обговорення матеріалу. Отже, основною семінарських занять є інтерактивна діалогічна взаємодія, а не репродуктивне відтворення лекційного матеріалу.

Використання інтерактивних технологій на семінарах дає змогу проводити їх у формі дискусії, групового дослідження. Семінарське заняття багато в чому подібне до бесіди. Семінар-дискусія передбачає підтримання діалогічного спілкування студентів, під час якого відбувається формування практичного досвіду обговорення та розв'язання теоретичних проблем, теоретико-практичного мислення майбутнього фахівця. Семінари-дискусії проводяться у вигляді рольових ігор, або в ході використання таких інтерактивних методів, як «Акваріум», «Фокус-група» тощо. Семінар-дослідження доцільно використовувати для аналізу актуальних теоретичних і практичних проблем з використанням ігрових методик, тренінгових вправ для формування методологічного мислення, вироблення навичок і вмінь продуктивної розумової діяльності.

Література

1. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. - Випуск 51 / редкол. - Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. - 465 с.